

Utrikesminister Margot Wallström

Regeringens deklARATION

vid 2018 års utrikespolitiska debatt i riksdagen
onsdagen den 14 februari 2018

DET TALADE ORDET GÄLLER

Herr talman, ärade ledamöter, representanter för den diplomatiska kåren, kära åhörare,

I år är det 100 år sedan riksdagen beslutade om allmän och lika rösträtt för män och kvinnor.

Det är ett bra tillfälle att påminna om det som ger vår demokrati dess liv: de människor som bär upp den. Folket. Politiker och tjänstemän. Journalister. Civilsamhället. Vi här i kammaren.

Jag säger det här, därför att olyckskorparna nu kraxar om att den stundande valrörelsen kommer att bli smutsig.

Då vill jag svara: det måste inte bli så. Det bestämmer vi ju själva.

Vi, här inne, kan välja att bedriva politiken med värdighet. Vi kan välja att debattera med respekt – för varandra, och för sanningen.

Demokratin är kärnan i Sveriges utrikespolitik. Dess uppgift är att skapa trygghet när omvärlden är orolig. Utrikespolitiken hanterar de förändringar som sker runtom oss:

Klimatet, som hotar vår säkerhet.

Länderna som sluter sig inåt.

Människorna som flyr.

Vår uppgift kan sammanfattas på följande sätt:

Det främsta målet med Sveriges utrikespolitik är att värna om vårt lands och vårt folks trygghet.

Vi gör det gemensamt med andra, genom en aktiv utrikespolitik där diplomati, dialog och samarbete är våra viktigaste verktyg.

Vårt engagemang för frihandel, jämlikhet och jämställdhet och vårt omfattande bistånd är viktiga delar i denna politik.

* * *

Herr/fru talman,

Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten, särskilt med Finland, och en trovärdig nationell försvarsförmåga.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ökat samarbete på bred front: i Norden och Östersjöområdet, inom FN och OSSE, med Nato och genom en stark transatlantisk länk.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller ett nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.

Vår säkerhet är beroende av att den europeiska säkerhetsordningen respekteras, och vi ska verka genom EU samt i OSSE och Europarådet för att upprätthålla den.

* * *

Herr/fru talman,

Sveriges trygghet börjar i vårt närområde. Vår region ska kunna stå emot påfrestningar och motverka försök att skapa splittring och instabilitet. Regeringen arbetar aktivt mot sådana hot, oavsett om de orsakas av terrorism, på cyber- och hybridområdet eller militärt.

Våra relationer till Estland, Lettland och Litauen är viktiga. I år uppmärksammar vi att det är 100 år sedan de utropade självständighet.

Under 2018 har Sverige ett särskilt ansvar för samarbetet mellan länderna runt Östersjön. Vi är ordförande i Nordiska ministerrådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd, och leder de nordiska och nordisk-baltiska utrikespolitiska samarbetena. Vi vill göra vår region tryggare och mer hållbar, till exempel genom ungdomsutbyten, innovation och digitalisering, klimatsmarta städer samt genom att motverka människohandel.

Ryssland deltar i flera av dessa format. Sverige och EU söker dialog och samarbete med Ryssland inom områden av ömsesidigt intresse – exempelvis klimat, handel och katastrofinsatser. Sådana kontakter bidrar också till vår säkerhet.

Ryssland bär ansvaret för konflikten i östra Ukraina som resulterat i över 10 000 dödsoffer. Vi fördömer den ryska aggressionen, inklusive den illegala annekteringen av Krim. Dessa flagranta brott mot folkrätten är det mest allvarliga hotet mot den europeiska säkerhetsordningen sedan kalla krigets slut. EU:s sanktioner ska bibehållas så länge skälen till att de infördes består. Även den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland är negativ.

* * *

Herr/fru talman,

EU finns till för Europas medborgare. Om vi glömmer det riskerar vi att tappa folkets förtroende. Därför måste sociala frågor, rättvisa jobb och god arbetsmiljö få större plats i EU-samarbetet. Det var även temat för EU-toppmötet i Göteborg i höstas.

EU-samarbetet ger oss fred, trygghet och tillväxt. Sverige är aktiva medlemmar i EU, och vi är bekymrade över en växande intolerans och den minskande respekten för rättsstatens principer i vissa medlemsländer.

EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena. Vi arbetar för ett EU som är aktivt i världen – i fråga om utrikes- och säkerhetspolitik och med en politik för fri och rättvis handel. EU ska ha en ambitiös klimatpolitik och stå upp för ingångna klimatavtal. Det är också viktigt att EU får ett gemensamt asylsystem som är rättssäkert, humant och långsiktigt hållbart, där alla länder tar sitt ansvar.

Nu utvecklas EU:s gemensamma försvars- och säkerhetspolitik. Vi bidrar till samarbetet Pesco som stärker den operativa förmågan och effektiviteten på försvarsområdet. Tillsammans med Finland och Tyskland leder vi utvecklingen av EU:s civila förmåga att förebygga och hantera konflikter.

Vi beklagar Storbritanniens beslut att lämna EU, och önskar att det sker under ordnade former, samt att EU och Storbritannien fortsatt ska ha en nära relation.

EU-perspektivet ska vara tydligt för länderna på västra Balkan, men det ställer krav på fortsatta reformer – ett arbete vi stödjer. Vi stödjer även länderna i Östliga partnerskapets ambitioner att närma sig EU och genomföra nödvändiga reformer.

Utvecklingen i Turkiet, inklusive återkommande konflikter med kurdiska grupper, är djupt oroande. Det gäller också attackerna i Afrin i norra Syrien. EU ska samarbeta med, men också ställa krav på Turkiet. EU bör inte stänga dörren till medlemskap.

* * *

Herr/fru talman,

Globala utmaningar kräver globalt samarbete. Sverige försvarar en regelbaserad världsordning, och vi stödjer FN:s generalsekreterares reformplaner av FN.

Sverige har suttit ett av två år i FN:s säkerhetsråd, där vi deltar i arbetet med att förhindra krig och konflikt.

Vi gör skillnad. Just nu förhandlar vi om en resolution om eldupphör i Syrien, för att fortsätta säkra humanitär hjälp till de miljontals behövande. Vi har en ledande roll i frågor om barn i väpnad konflikt. Vi har väsentligt stärkt FN:s arbete med kvinnor, fred och säkerhet.

På svenskt initiativ har ett enat råd fördömt våldet mot rohingyer i Myanmar. Vi arbetar för att krisen ska få en lösning och för att de som är skyldiga till brott mot mänskligheten ställs inför rätta.

En brännande fråga på rådets dagordning är Nordkoreas kärnvapenambitioner. Landets kärnvapen- och missilprogram är ett allvarligt hot mot global fred och säkerhet. Vi driver på för en fredlig lösning och för att sanktionerna mot landet ska genomföras.

* * *

Herr/fru talman,

Den så kallade *domedagsklockan*, som visar risken för en global katastrof såsom kärnvapenkrig, ställdes nyligen fram till två minuter före midnatt.

Idag moderniserar nästan alla kärnvapenstater sina innehav. Orosmoln hänger över det viktiga kärntekniska avtalet med Iran.

Den här regeringen arbetar med nedrustning och icke-spridning av kärnvapen, genom att överbrygga motsättningarna inom icke-spridningsfördraget, NPT, och stärka dess nedrustningsdimension. Vi kommer även att gå fram med åtgärder för riskreducering och ökad transparens.

Kärnvapenmakterna, i synnerhet USA och Ryssland, har ett särskilt ansvar. Det är allvarligt att användandet av taktiska kärnvapen diskuteras som en möjlighet. Vi uppmanar dem båda att istället förhandla om nya nedskärningar av kärnvapenarsenalerna och efterleva avtalet för stopp av markbaserade medeldistansrobotar.

Ett nytt initiativ i nedrustningsarbetet är FN-konventionen om ett kärnvapenförbud. En utredning kommer att se på konsekvenserna av ett eventuellt svenskt tillträde.

* * *

Herr/fru talman,

Hösten präglades av en enastående rörelse. Den sammanfattas i två ord: Me too.

Över hela världen är kvinnor förbisedda vad gäller resurser, representation och rättigheter.

Det är den enkla anledningen till att vi driver en feministisk utrikespolitik. Med full kraft, över hela världen.

I Saudiarabien och Iran utbildar vi kvinnor så att de får större makt över sin ekonomi. I Rwanda har vi skapat samhällsdebatt om papparollen. Medlemmar i vårt kvinnliga medlingsnätverk arbetar med Syrien, Afghanistan, Colombia, Ukraina.

Sverige är en av de största givarna till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, genom preventivmedel, mödrahälsovård och säker abort. Vi arbetar mot kvinnlig könsstympning.

Det är några exempel på vår feministiska utrikespolitik. Och vi ser hur länder tar efter.

Nu bygger vi fler allianser, stärker fler kvinnorrättsaktörer, och gör livet bättre för fler människor.

Det finns fyra gånger fler artiklar om män än kvinnor på Wikipedia. På internationella kvinnodagen ordnar UD och ett femtiotal ambassader skrivarestugor för att öka antalet artiklar om kvinnor.

I april anordnar regeringen, i samarbete med Svenska institutet och i dialog med riksdagen, Stockholm Forum on Gender Equality: en stor internationell jämställdhetskonferens, dit gräsrotter och högnivådeltagare från hela världen är bjudna. Målet är att sprida resultat, lära av varandra, och inspirera politiska ledare.

* * *

Herr/fru talman,

Demokratin, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer motarbetas i världen. Det betyder att människor får mindre inflytande över sina samhällen, och mindre utrymme att forma sina liv. Tryggheten i världen minskar.

Denna bild bekräftas av de 135 landrapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer som UD presenterade förra året. Rapporterna är en grund för vår dialog med de berörda länderna. Vi har även tillsatt en MR-ambassadör och lagt fram en skrivelse till riksdagen om samma frågor.

Sverige står upp mot alla former av rasism och hat. I vårt arbete världen över stödjer vi MR-försvare, hbtq-aktivister, journalister och andra som är utsatta. Vi accepterar aldrig attacker på grund av etnicitet eller religion.

Fackliga rättigheter är en demokratifråga. Statsministern har lanserat Global Deal för att främja goda relationer på arbetsmarknaden. Idag är över 75 aktörer anslutna, inklusive 18 länder. Under året etablerar vi en långsiktig struktur för arbetet.

* * *

Herr/fru talman,

Sverige har bilaterala relationer med nästan alla världens länder. Genom dialog, både med nära vänner och med dem vars värderingar vi inte delar, gör vi Sverige tryggare.

Relationen med USA är av stor vikt för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik och för vår tillväxt. Därför ska vi fortsätta att utveckla den, baserat på gemensamma intressen och värderingar.

Latinamerika gör framsteg. Vi vill fortsätta att stärka våra relationer med regionens länder, och därför presenterar vi nu en handlingsplan för samarbete med Latinamerika.

Medan fredsprocesserna i Colombia har väckt hopp, är situationen i Venezuela mycket allvarlig.

Utvecklingen i Asien öppnar nya möjligheter. Vi ökar det politiska och ekonomiska utbytet med Indien och Japan. Vi är starkt pådrivande i EU:s handelsagenda med Asien och Oceanien.

Vår relation med Kina är omfattande. Landets roll i världen växer, och med det följer ett ökat ansvar inklusive med skydd för de mänskliga rättigheterna.

Vi fortsätter vårt långsiktiga åtagande i det hårt prövade Afghanistan. Genom vårt stöd stärker vi stats- och fredsbyggande, och kvinnors deltagande.

Listan över konflikter i Mellanöstern är lång. Lidandet de har orsakat kan inte mätas.

Vi stödjer en inkluderande process i Syrien för en politisk lösning där kvinnor deltar i förhandlingarna och beslutsfattandet. Vi är en av de största humanitära givarna i Syrienkrisen.

Sverige verkar för försoning och stabilisering i Irak efter att Daesh besegrats. Det gäller också relationen mellan Bagdad och den självstyrande kurdiska regionen. Vi bidrar med militär utbildning, säkerhetssektorreform och bistånd.

Vi är aktiva i FN:s säkerhetsråd för att hitta en långsiktig politisk lösning i Jemen och lindra den akuta humanitära krisen.

De ökande spänningarna mellan Saudiarabien och Iran bidrar till växande instabilitet i Mellanöstern. Det behövs en politisk dialog dem emellan.

Regeringen verkar för en tvåstatslösning baserad på folkrätten i Israel-Palestina konflikten. Sverige ser då, liksom övriga EU, Jerusalem som framtida huvudstad för två stater. Vi har ett långvarigt vänskapligt engagemang i Palestina. Vi bidrar till dess demokratiska statsbyggande och med stöd till flyktingar genom UNRWA. Vi är en vän till Israel och står upp för dess legitima säkerhetsbehov.

Utvecklingen i Afrika är mångskiftande. Några länder har stark tillväxt. Afrikanska unionen stärks och det regionala samarbetet ökar. Samtidigt fortsätter krig och humanitära kriser att tvinga människor på flykt.

Konflikter och klimatförändringar förvärrar säkerhetssituationen i Sahelområdet. Instabiliteten är en grogrund för radikalisering. Vi tror på samarbete, och deltar i FN:s och EU:s insatser i Mali, stödjer uppbyggnaden av Sahel-ländernas egen säkerhetsstyrka och ökar biståndet till regionen.

Vi ser positiva tendenser i Somalia, samtidigt som Afrikas horn också lider av utdragna konflikter och spänningar. Vi ökar biståndet, och är aktiva för att förebygga konflikter och stärka utsatta grupper.

Maktskiftet i Zimbabwe är en historisk möjlighet. Den nya regeringen måste nu infria sina löften om politiska och ekonomiska reformer.

I DR Kongo råder akut politisk och humanitär kris. Vi verkar för ett fredligt och demokratiskt maktskifte och lyfter särskilt vikten av kvinnors deltagande.

Förra året mördades FN-experterna Zaida Catalán och Michael Sharp på uppdrag i DR Kongo. Vi arbetar outtröttligt för att morderna utreds och de ansvariga ställs inför rätta.

* * *

Herr/fru talman,

När vi verkar för hållbar utveckling och fattigdomsminskning sprider vi trygghet i världen. Därför ska Sverige vara ledande i genomförandet av Agenda 2030.

Vi är ett av få länder som ger en procent av vår bruttonationalinkomst till bistånd, och vi arbetar för att fler länder ska nå upp till FN:s mål om 0,7 procent av BNI.

Skatteintäkter är grunden till att bygga ett fungerande samhälle. I maj arrangerar regeringen en internationell konferens om att förbättra utvecklingsländers kapacitet att ta upp skatt.

Klimatet har blivit en av våra största säkerhetsutmaningar. Extrema väderförhållanden tvingar människor att fly, och brist på naturresurser ökar risken för konflikt och krig. Gapet mellan nuvarande åtaganden och nödvändiga utsläppsminskningar för Parisavtalet är ”alarmerande stort” enligt forskningen.

Sverige tar ansvar. Vi har världens mest ambitiösa klimatlag och vi ger stora bidrag till utvecklingsländernas klimat-, miljö- och havsinsatser.

* * *

Herr/fru talman,

Sveriges utrikeshandel ger oss 1,4 miljoner jobb. Handeln bidrar till vårt folks trygghet.

Ibland ifrågasätts fördelarna med frihandel och fri rörlighet, och protektionismen ökar. Vi går inte den vägen. Vi ska stå upp för frihandeln, samtidigt som vi främjar social trygghet och en ambitiös miljöpolitik.

Genom exportstrategin stödjer regeringen svenska företags möjligheter att exportera mer och nå ut till nya marknader. Vi vill ha fler goda investeringar i Sverige.

Regeringens avsikt är att Sverige ska delta vid världsutställningen i Dubai 2020.

* * *

Herr/fru talman,

Utrikesförvaltningens medarbetare arbetar oförtrutet och dygnet runt, bland annat med stöd till svenskar i nöd- och krissituationer utomlands. De flesta hjälps i tysthet.

Vi hanterar flera mycket svåra ärenden, och ett antal namn är välkända för alla i den här kammaren. Vi agerar alltid med deras bästa för ögonen.

Under året kommer vi att inleda en konsulär satsning inom området familjekonflikter, med fokus på frågor om barn- och tvångsäktenskap.

En modern utrikesförvaltning bör avspegla det moderna Sverige. Vi ska ta ytterligare initiativ för att personer med olika bakgrund rekryteras till UD.

* * *

Herr/fru talman,

Samma dag som andra världskriget bröt ut skrev Astrid Lindgren följande mening i sin dagbok.

Jorden kunde vara en ljuvlig plats att leva på.

Är inte det, trots allt, vad alla människor önskar? Att i trygghet få forma och leva sina liv.

Låt oss inte nöja oss med mindre. Låt oss agera med mod och tålamod, och låt oss möta världens oro med en politik för trygghet och framtidstro. I Sverige och i världen.